

*Magazinejournalisten bekommerd om hun onafhankelijkheid
Kranten weren zich tegen 'marktverstoring' door openbare omroepsites
VVJ, AJP en JAM investeren in eigen huis
UGent onderzocht voorverpakt nieuws in Vlaamse pers
En de Raad voor de Journalistiek over uitlopers van de affaire-De Tandt*

De Journalist

m a g a z i n e v a n d e V V J

De Journalist 139 - 24 september 2010 - verschijnt maandelijks - v.u. pol deltour, IPC, résidence palace blok C - wetstraat 155 1040 Brussel

UIT DE VVJ	
FINANCIËLE VERANTWOORDELIJKHEID	3
ACTUEEL	
Magazinejournalisten tevreden maar ook bezorgd	4
Ook Franstalige journalisten zuchten onder werkdruk	4
De Vlaamse beroepsjournalist in kaart gebracht	4
Kranten weren zich tegen openbare omroepsites	5
Erkenningscommissie lanceert www.cebj.be	6
Hernieuwing persdocumenten 2012-2016 van start	6
VVJ, AJP en JAM investeren in Zennestraat 21	6
VVJ verhoogt lidgelden voor 2011	6
Ook Belga biedt freelancers ruimte voor fotoarchief	7
ONDERZOEK	
UGent zocht naar voorverpakt nieuws in Vlaamse kranten	8-9
REEKS	
Het fenomeen WikiLeaks: nieuwe media en publieke geheimen	10-11
SCHEEF BEKEKEN	11
RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK	
Luc Vergaelen c/ Douglas De Coninck	12-13
Leo Guns c/ Annemie Bulté	13-14
Procureur Du Four c/ Douglas De Coninck	15-16
BOEKEN	17
MENS ACHTER HET NIEUWS	
Stefan Blommaert over zijn fascinatie voor het Oosten	18
ONDER EMBARGO	19
SERVICE	
Groepsverzekering beroepsaansprakelijkheid	5
Interculturele Persprijs 2010	7
Journalistenloop 11.11.2010 in Tervuren	16

Op de cover – De bisschoppen Leonard, Harpigny en Bonny bereiden zich op 13 september voor op een ontmoeting met de media naar aanleiding van het eindrapport van de commissie-Adriaenssens. Dat legde op een indringend pijnlijke wijze het kindermisbruik in de Kerk bloot. (Foto Didier Lebrun/PhotoNews)

De Journalist *Uit de VVJ*

MAGAZINE VAN DE
VLAAMSE VERENIGING VAN
JOURNALISTEN (VVJ)

COÖRDINATIE

Pol DELTOUR
pol.deltour@journalist.be

VASTE MEDEWERKERS

Jan BACKX
Ivan DECLERCQ
Marleen SLUYDTS
Johan VAN CUTSEM
Luc VANHEERENTALS
Mark VLAEMINCK
BELGA PICTURES
PHOTO NEWS
ZAK

REDACTIESECRETARIAAT

Résidence Palace
Blok C - Lokaal 2232
Wetstraat 155 - 1040 Brussel
Tel. 02/235.22.70
Fax 02/235.22.72
info@journalist.be
www.journalist.be

ABONNEMENTEN

Marleen Sluydts
Zie adres hierboven
info@journalist.be

RECLAMEREGIE

Lisbeth MOONS
Zie adres hierboven
info@journalist.be

LAYOUT EN DRUK

Poot Printers
Industrialaan 12
Zone maalbeek
1702 Groot-Bijgaarden
Tel. 02 467 30 30
Fax 02 463 58 30
www.pootprinters.be

Lid van de Unie van Uitgevers
van de Periodieke Pers

FINANCIËLE VERANTWOORDELIJKHEID

De kogel is na lang beraad door de kerk: de VVJ koopt samen met de JAM, onze eigen auteursrechtenmaatschappij, en de AJP, onze Franstalige zustervereniging, een huis in de Zennestraat in Brussel. Ook de leningakte is intussen getekend. Als de verbouwingen volgens plan verlopen zal de verhuizing mogelijk begin 2012 plaatsvinden.

Onze algemene ledenvergaderingen hebben die aankoop eerder al principieel goedgekeurd. De bedoeling is tweërlei. Vooreerst zijn we uit op de hergroepering van onze journalistenassociaties in functie van een grotere efficiëntie. Het is nu eenmaal bijzonder interessant om zoveel mogelijk organisaties die met journalistiek te maken hebben bijeen te brengen. Voorlopig gaat het om de VVJ-AJP (de federale AVBB dus) en de JAM. Maar misschien volgen er later nog. Ook de vakbroeders van de periodieke pers bijvoorbeeld zijn welkom. Zo worden we met z'n allen ook zichtbaarder in Brussel en daarbuiten. En in tijden van communautaire spanningen is het een unicum dat we in plaats van te splitsen goed samenwerken dankzij waterdichte afspraken tussen Vlamingen en Franstaligen.

Verder beogen we met onze verhuizing kosten te besparen. In de Zennestraat zullen we goedkoper af zijn dan met de huidige huurprijs van onze kantoren in het IPC. Op korte termijn, zolang de lening en de verbouwing lopen, zullen we daar nog niet zo veel van voelen. Maar op langere termijn kan de VVJ hier alleen maar wel bij varen. Door mede-eigenaar te worden van een gebouw dat alleen maar in waarde zal stijgen, zijn de lidgelden van u allemaal goed beheerd. Door beroepsvereniging en auteursmaatschappij samen te zetten zullen bovendien de werkingskosten kunnen dalen.

Jammer genoeg zijn onze financiële perspectieven voor de nabije toekomst minder rooskleurig. Tot nu toe konden we het lidgeld van de VVJ laag houden dankzij een gestaag groeiend ledenbestand, zuinig beheer en een werkingssubsidie van de Vlaamse overheid voor de wettelijke opdrachten die we vervullen in verband met de erkenning van beroepsjournalisten. De besparingsdrift van de Vlaamse regering lijkt echter ook ons te zullen treffen. We moeten dan ook rekening houden met een vermindering van onze werkingstoelage, ook al dient die dus voor de financiering van wettelijke toegewezen opdrachten: de implementatie namelijk van het erkenningsstelsel voor beroepsjournalisten zoals geregeld in de wet van 30 december 1963. Begrijp wie kan...

Het is een van de redenen waarom de Raad van Bestuur van de VVJ zich gedwongen ziet het lidgeld voor 2011 aan te passen. Maar er zijn nog redenen waarom we dit doen. Al meer dan 10 jaar nu is de ledenbijdrage onveranderd op 105 euro blijven staan. We konden ons dit veroorloven omdat ons ledenbestand gestaag is blijven groeien in die periode, maar nu hebben inflatie en opeenvolgende indexeringen ook ons ingehaald. Intussen heeft de VVJ haar service steeds meer uitgebreid. Behalve met de erkenning van beroepsjournalisten zijn we bezig met informatieverstrekking, dienstverlening en procesbijstand, en dit op het vlak van journalistieke faciliteiten, arbeidssituatie, sociale zekerheid, aansprakelijkheid, beroepsethiek en nog veel meer. Om dat vele werk zo goed mogelijk te blijven doen, is een inkrimping van het secretariaat zeker niet aan te bevelen.

Argumenten genoeg, oordeelde de Raad van Bestuur vorige woensdag, om het lidgeld voor beroepsjournalisten te verhogen tot 115 euro, een stijging met 10 procent. We zijn ervan overtuigd dat de overgrote meerderheid van onze leden die ingreep zullen begrijpen. Overigens hebben we ook alle andere lidgelden verhoogd. Net zoals de administratiekosten trouwens die we traditioneel aanrekenen aan niet-leden die officiële persdocumenten willen.

Een ding is zeker: onze boekhouding klopte altijd als een bus, jaar na jaar bereikten we een perfect evenwicht tussen inkomsten en uitgaven. Toch dwingen diverse factoren ons nu tot een verhoging van uw ledenbijdrage. Financiële verantwoordelijkheidszin heet dat tegenwoordig.

Marc Van de Looverbosch
Voorzitter VVJ

MAGAZINEJOURNALISTEN TEVREDEN OVER JOB MAAR BEZORGD OM KWALITEIT EN ONAFHANKELIJKHEID

Bij magazinejournalisten bestaat een grote beroepstevredenheid. 86% is tevreden over zijn job, 35% zelfs zeer tevreden. Maar ook de bezorgdheid om de kwaliteit en onafhankelijkheid van het werk is groot.

Dat blijkt uit onderzoek van *Why5Research*, het marktonderzoeksbureau van communicatiegoeroe Jan Callebaut. De enquête gebeurde in opdracht van The PPress, de koepelorganisatie van magazine-uitgevers in het land, en diende om de opleidingsbehoeften van magazinejournalisten in kaart te brengen. 140 mediaprofessionals uit de magazinesector – ruim de helft journalisten – namen aan het onderzoek deel. Ondanks de grote beroepstevredenheid is het niet allemaal rozengeur en maneschijn in magazineland. 45% meent dat de kwaliteit van de journalistiek aan het verslechteren is. Daartegenover staan 24% respondenten die een verbetering zien. Hou ouder de respondent, hoe groter de perceptie van kwaliteitsverslechtering. Opvallend is het grote aantal magazinemedewerkers (85%) dat volmondig meent dat de journalistieke objectiviteit onder steeds grotere invloed komt van adverteerders, marketeers en investeerders. Omzeggens evenveel respondenten laken de inkrimpingen op redacties, die de kwaliteit van het geleverde werk voelbaar verminderen. Drie kwart van de respondenten meent dat journalisten vandaag te weinig kritische vragen stellen en zich te veel overgeven aan *copy/paste*-verslaggeving.

“De druk van het economische model is geen nieuw gegeven”, beklemtonen Callebaut & Co. “Maar ze wordt wel als verhoogd ervaren. Journalisten stellen zich duidelijk vragen bij de bewaking van de redactionele onafhankelijkheid en objectiviteit.”

Nog een interessante bevinding: magazinejournalisten zien de nieuwe media niet als een directe bedreiging voor hun werk. Ook de oudere generatie niet, hoezeer die soms ook worstelt om de klassieke definities van goede journalistiek toe te passen op de nieuwe, digitale context. De onderzoekers gewagen in dat verband trouwens van een identiteitscrisis in de moderne journalistiek. Concreet merken ze een spanning tussen de traditionele journalistiek, die evaluatief is, en de huidige journalistiek, die ze veeleer dynamisch noemen. De eerste soort focust meer op diepgang en context; de tweede is meer geënt op snelheid en onmiddellijkheid (continue berichtgeving van zodra iets gebeurt). “De uitdaging voor de sector ligt dan ook vooral in de herdefiniëring van ‘goede’ journalistiek binnen de nieuwe context. Behalve in een identiteitscrisis bevindt de journalistiek zich dan ook in een definitiecrisis.” (PD)

OOK FRANSTALIGE JOURNALISTEN ZUCHTEN ONDER WERKDRUK

Een onderzoek bij Franstalige beroepsjournalisten bevestigt dat de werkdruk op redacties te groot is. In combinatie met een onaangepaste loonpolitiek dreigt dit veel collega's al te snel uit het vak weg te jagen.

In het kader van een eindwerk voor journalistiek bracht UCL-student Sébastien Uyttenhoef de loon- en werkomstandigheden van 552 Franstalige beroepsjournalisten en stagiairs in kaart. Nagenoeg alle ondervraagde journalisten presteren meer dan de contractueel bepaalde werktijd. Gemiddeld gaat het om 6 à 7 uren per week. In 64% van de gevallen wordt er recuperatieverlof voor genomen, en in 11% wordt er financieel gecompenseerd. Maar een kwart van de journalisten valt geen van beide te beurt.

Meer dan 80% oordeelt dat het loon hoe dan ook niet beantwoordt aan de werklust. Vooral dagblad- en televisiejournalisten klagen hierover. Een urgente eis van de journalisten is dan ook de financiële valorisatie van alle gepresteerde uren. Die bekommernis primeert alleszins op een mogelijke verhoging van het aantal verlofdagen als remedie voor de hoge werkdruk. (PD)

VLAAMSE BEROEPSJOURNALISTEN IN KAART GEBRACHT

Bij Lannoo Campus is het Gentse onderzoeksrapport *Journalisten* verschenen. Daarin presenteren de academici Steve Paulussen en Karin Raeymaeckers een doorwrocht profiel van de Vlaamse beroepsjournalist.

Het boek omvat de volledige wetenschappelijke rapportering van de onderzoeksresultaten die in de loop van 2008 al in reeksvorm in *De Journalist* verschenen. De Gentse wetenschappers tekenen het basisprofiel van de Vlaamse beroepsjournalist uit (*een hoogopgeleide blanke man van 42*), en gaan vervolgens uitgebreid in op elk profielkenmerk apart. In afzonderlijke hoofdstukken komen de werkvoorwaarden en de beroepstevredenheid in de Vlaamse pers aan bod. Ook de persoonlijke, politieke en professionele overtuigingen van Vlaamse beroepsjournalisten worden onder de loep genomen, net zoals de wijze waarop ze met informatiebronnen omgaan. “Wie gelooft in de democratie, moet zich bekommeren om de journalistiek”, zo verantwoordden Paulussen en Raeymaeckers hun onderzoekswerk. Ze breken er meteen een lans mee voor nieuw vervolgonderzoek, dat in 2013 is gepland. (PD)

KRANTEN IN HET GEWEER TEGEN 'MARKTVERSTORING' DOOR OPENBARE OMROEPSITES

Luc Vanheerentals

De Franstalige dagbladuitgevers hebben de RTBF voor de rechter gedaagd wegens diens uitbreiding van het online nieuwsaanbod. In Vlaanderen proberen de krantenuitgevers via overleg de 'marktverstoring' tegen te gaan.

De JFB (Journaux Francophones Belges) voert voor de rechtbank aan dat online nieuws niet tot de kerntaken van de openbare omroep behoort, en bovendien marktverstoring werkt. Vooral het mislopen van advertentie-inkomsten is de Franstalige kranten een doorn in het oog.

Ook de Vlaamse dagbladuitgevers zijn deredactie.be en sporza.be liever kwijt dan rijk. Ze willen het nieuwsaanbod op de VRT-websites dan ook betrekken bij de komende onderhandelingen over een nieuwe beheersovereenkomst voor de VRT voor 2012-2016. Net zoals de JFB vindt de Vlaamse Dagbladpers (VDP) dat de openbare omroep zich zoveel moet beperken tot het maken van radio en televisie. Het aanbieden van een nieuwssite die hoofdzakelijk bestaat uit teksten, valt niet onder die hoofdplicht.

Patrick Lacroix, directeur van VDP, begrijpt de actie van zijn Franstalige collega's wel, en hij wijst erop "dat de kritiek overal in Europa wordt geuit". Van een gerechtelijke actie tegen de VRT is in Vlaanderen echter geen sprake. Lacroix hoopt binnenkort wel samen met de VRT en Vlaams Mediaminister Lieten een open gesprek te hebben over de kwestie. "De VRT bevindt zich met zijn online-nieuwsaanbod in dezelfde markt als kranten. We zijn mekaar concurrenten en zouden daarom graag willen weten wat de kostprijs is om die VRT-sites online te houden. We delen de analyse van onze Franstalige collega's, maar in tegenstelling tot hun conflictmodel kiezen wij ervoor te onderhandelen. Waarom dokteren we bijvoorbeeld geen synergieën uit tussen de verschillende onlinediensten?"

Reclamegeld

De nieuwssites van de kranten zijn nog steeds onvoldoende rendabel. De huidige advertentie-inkomsten brengen daar voorlopig geen verandering in, en bovendien schrikken de uitgevers ervoor terug te betalen te maken voor de consumptie.

Onder meer in Zwitserland gelden intussen beperkingen voor onlinediensten van publieke omroepen. Zo dienen onlinetexten er gelinkt te zijn aan radio- of televisieprogramma's. Enkel achtergrondinformatie bij uitzendingen is toegelaten, net als discussiegroepen over items die aan bod kwamen. Ook in Nederland staat het punt op de agenda. Dagbladuitgevers, commerciële omroepen en radiozenders trokken recentelijk naar de rechter omdat de staatssecretaris voor Media de publieke omroep toelating gaf tv-kanalen in het leven te roepen voor mobiele telefoons.

De lopende beheersovereenkomst 2007-2011 biedt de VRT alle kansen om zich digitaal te ontplooiën en zijn programma's en diensten crossmediaal, lineair en niet-lineair aan te bieden. "De VRT brengt zijn aanbod via alle relevante media: radio, televisie, internet en mobiel en via alle relevante analoge en digitale netwerken", staat in de beheersovereenkomst. Daar wordt evenwel ook aan toegevoegd dat initiatieven "niet marktverstoring" mogen zijn. Diverse spelers in de private mediemarkt sturen aan op een aanzienlijke verscherping van deze formulering in de nieuwe beheersovereenkomst voor 2012-2016.

JOURNALISTEN KUNNEN IN BELGIE RUIM HUN GEDACHT ZEGGEN. MAAR ZIJ NIET ALLEEN...

Journalisten genieten in België een grote vrijheid en bescherming. Toch is de persvrijheid niet onbeperkt, en ook dat is maar normaal. Journalisten moeten zich rekenschap geven van de privacy van particulieren, van het recht op goede naam van personen en bedrijven, van de aanspraak die anderen maken op correcte verslaggeving en eerlijke journalistiek.

In de praktijk valt een steeds grotere mondigheid van het publiek te noteren tegenover de nieuwsmedia. Minder dan vroeger wordt zomaar aanvaard wat journalisten publiceren. De veroordeling van een belangrijke krant tot € 500.000 schadevergoeding voor onthullingen over wielerdoping is bij velen ingeslagen als een bom. Maar ook in andere, minder opzichtige dossiers zijn intussen veroordelingen uitgesproken die de traditionele morele schadevergoeding van € 1 ver overstijgen. Het gaat daarbij om gevallen van smaad of laster, inbreuken op het portretrecht, schendingen van de privacy...

Al tien jaar organiseert de VVJ/AVBB voor haar leden een interessante groepsverzekering die aangesloten journalisten vrijwaart voor zowel gerechtskosten als schadevergoedingen die hun te beurt kunnen vallen. Sinds drie jaar wordt deze verzekering aangeboden door AIG via tussenpersoon AON. Voor een uitzonderlijk lage jaarpremie van € 109,25 geniet de verzekerde journalist van een royale dekking van zijn beroepsaansprakelijkheid. Dat de premie zo laag ligt, heeft te maken met zowel het groepskarakter van de verzekering als met de garantie die de VVJ/AVBB kan bieden dat haar leden zich houden aan de deontologische beroepsregels eigen aan de stiel.

Het nut van de verzekering wordt overigens door de feiten aangetoond: 7 procent van de verzekerden heeft al een effectieve schadeclaim ontvangen. Vooral voor de dekking van verdedigingskosten doen journalisten een beroep op de polis: aan deze kosten gaat tot nog toe bijna de helft van het totale premiebedrag op.

Meer informatie over de groepsverzekering
Rechtsbijstand-Beroepsaansprakelijkheid van AIG-AON / VVJ-AVBB ?
Wens je in te tekenen ?

Surf naar www.journalist.be / Oeps, foutje ...
Of contacteer Damien De Meester bij
AON: Damien_de_Meester@aon.be – tel. 02/730.99.66
post Potvlietlaan 2A, 2600 Berchem

ERKENNINGSCOMMISSIE LANCEERT EIGEN WEBSITE

De Erkeningscommissie is sinds kort met een eigen site op het internet te vinden: www.cej.be. Het is de bedoeling kandidaat-beroepsjournalisten op een snelle en handige manier wegwijs te maken in de procedure die tot hun erkenning kan leiden. De Erkeningscommissie is een administratieve overheidsinstantie die onder de Kanselarij van de Eerste Minister ressorteert. De commissie bestaat weliswaar uit vertegenwoordigers van de journalistenbond VVJ en van mediawerkgevers, maar ze neemt haar beslissingen in alle onafhankelijkheid. De eigen website moet die onafhankelijkheid meer in de verf zetten.

Aanvragen voor een erkenning als beroepsjournalist moeten wettelijk wel nog altijd via het VVJ-secretariaat bij de Erkeningscommissie worden ingediend. Eens men als beroepsjournalist door de commissie is erkend, is de VVJ ook weer wettelijk verantwoordelijk voor de afwikkeling van de erkenning. VVJ en Erkeningscommissie werken op dit moment nog aan een optimale afstemming van hun respectievelijke websites. (PD)

HERNIEUWING PERSDOCUMENTEN 2012-2016 STILAN OP GANG

Binnenkort kunnen de eerste erkende beroepsjournalisten alweer de formulieren verwachten voor de hernieuwing van hun erkenning voor 2012-2016. Die vijfjaarlijkse hernieuwing is wettelijk geregeld en dient om het bestand van beroepsjournalisten enigszins uit te borstelen. Enkel wie kan

aantonen dat hij in de voorbije twee jaar professioneel als journalist heeft gewerkt voor algemene nieuwsmedia – en dit zonder commerciële nevenactiviteiten – kan zijn erkenning verlengen voor vijf jaar.

Naar goede traditie ontvangen eerst de zelfstandige beroepsjournalisten de uitnodiging om hun erkenning te vernieuwen. De reden daarvoor is dat het onderzoek van hun dossiers meer werk en tijd in beslag neemt dan de aanvragen van loontrekkenden. Tegen eind 2011 zou elke hernieuwde beroepsjournalist in het bezit moeten zijn van zijn nieuwe officiële persdocumenten. (PD)

VVJ, AJP EN JAM SAMEN IN NIEUW HUISVESTINGSPROJECT

Na een lange voorbereiding ondertekent de VVJ eerstdaags de aankoop van een pand gelegen Zennestraat 21 in Brussel, vlakbij de Dansaertwijk. Ze doet dat samen met zusterorganisatie AJP en de auteursvennootschap JAM. De JAM wordt eigenaar voor de helft, VVJ en AJP elk voor een kwart. Het is vooral de bedoeling de beroepsvereniging opnieuw onder hetzelfde dak te brengen als de JAM, zodat de service aan journalisten verder kan worden uitgebreid. De verhuizing past daarnaast in de blijvende bezorgdheid om een goed

beheer van de beschikbare financiële middelen. Frans Wauters, die nog tot midden volgend jaar directeur is van de JAM, heeft zich ertoe geëngageerd het huisvestingsproject in de Zennestraat tot het einde toe te blijven coördineren. De architect die werd aangetrokken is Frans Van Praet. Als alles naar wens verloopt zouden de VVJ en partners begin 2012 kunnen intrekken in de Zennestraat 21. (PD)

VVJ VERHOOGT LIDGELDEN VOOR 2011

De Raad van Bestuur van de VVJ heeft beslist om de lidgelden op te trekken. De voorbije tien jaar bleef de bijdrage voor beroepsjournalisten op € 105, voor 2011 wordt ze op € 115 gebracht. Voor stagiairs wordt het lidgeld opgetrokken van € 75 naar € 80, voor persmedewerkers van € 60 naar € 65 en voor ereleden (oud-journalisten) van € 55 naar € 60.

Ook de beroepsjournalisten die geen VVJ-lid willen worden, zullen meer moeten betalen voor de administratieve verwerking van hun officiële persdocumenten: € 50 euro (i.p.v. € 27) voor het vignet voor de perskaart, € 50 (i.p.v. € 40) voor het vignet voor de autoplaat, en € 100 (i.p.v. € 62) voor de hernieuwing van hun perskaart voor 2012-2016.

De verhoging is noodzakelijk om de stijging van de werkingskosten van de VVJ op te vangen. Bovendien dreigt de VVJ mee het slachtoffer te worden van overheidsbesparingen, en dit terwijl de wettelijke opdrachten die ze heeft – vooral met betrekking tot het erkenningsysteem voor beroepsjournalisten – niet samendrukbaar zijn. Ter vergelijking: de Franstalige zustervereniging AJP vraag sinds enkele jaren € 125 lidgeld aan beroepsjournalisten. In Nederland bedraagt het lidgeld van de NVJ € 300 per jaar. (PD)

GEEN ONDERNEMER MAAR TOCH ONDERNEMEND?

Persverantwoordelijke (m/v)

UW TAAK

- U bent de contactpersoon voor journalisten.
- U ontwikkelt en voert het persbeleid.

UW PROFIEL

- U bent bekend met het medialandschap.
- U bent diplomatisch, assertief en communicatief sterk.
- Kennis van de ondernemerswereld is een pluspunt.

maakt werk van diversiteit in haar personeelsbeleid.

INTERESSE?

Geïnteresseerd in een veelzijdige functie, een aantrekkelijke wedde met extra-legale voordelen in een motiverende werksfeer?

Stuur dan uw kandidatuur met uitgebreide cv naar UNIZO vzw, t.a.v. Stéphane Vanden Broeck, Spastraat 8, 1000 Brussel of mail naar sollicitaties@unizo.be.

Meer vacatures vindt u op www.unizo.be/jobs

WWW.UNIZO.BE

KANT-EN-KLAAR-NIEUWS: JOURNALISTIEK IN EEN PAKKETJE

Sarah Van Leuven & Valérie Bourgeois
Center for Journalism Studies, Universiteit Gent

In de lente van 2010 onderzochten Sarah Van Leuven en Valerie Bourgeois (Universiteit Gent) de invloed van voorverpakt materiaal – persberichten, berichten van nieuwsagentschappen en dies meer – op de kwaliteit van de journalistiek. Dat leverde enkele opvallende resultaten op. Zo blijken niet alle journalisten even transparant te berichten over de bronnen die ze gebruiken. Vooral korte en feitelijke artikels zijn het product van knip-en-plakwerk. Grote en diepgravende stukken daarentegen zijn vooral van eigen makelij. En ook al wordt kant-en-klaar-nieuws steeds belangrijker in de hedendaagse journalistiek, het fenomeen houdt wel degelijk gevaren in.

Veranderende werkomgeving

Onderzoek aan de Britse universiteit van Cardiff heeft aangetoond dat journalisten steeds meer nieuws moeten produceren in minder tijd. Met een ongeveer gelijk aantal, moeten Britse journalisten nu drie maal zoveel nieuws produceren als 20 jaar geleden. Uit het onderzoek blijkt verder hoe dit onvermijdelijk leidt tot een grotere afhankelijkheid van *ready-made* nieuws. De onderzoekers stelden vast dat 60% van de krantenberichten en 34% van het radio- en televisienieuws volledig of gedeeltelijk gebaseerd zijn op 'voorverpakt' materiaal.

In navolging van de Britse studie heeft het Center for Journalism Studies (UGent) een verkennend onderzoek opgezet om na te gaan hoe het gesteld is met de aanwezigheid van voorverpakt nieuws in de Vlaamse kwaliteitskranten. We deden dat aan de hand van een inhoudsanalyse en een *case study* van het binnenlands nieuws in de kranten *De Standaard* en *De Morgen*. Concreet werd onderzocht hoe groot het aandeel voorverpakte informatie is en hoe transparant de twee dagbladen omgaan met hun informatie en bronnen. De steekproef bestond uit alle binnenlandse nieuwsberichten die op twaalf dagen verschenen tussen 8 februari 2010 en 20 maart 2010. In het totaal gaat het om 427 nieuwsberichten: 235 in *De Morgen* en 192 in *De Standaard*. De bevindingen van dit onderzoek dienen als aanzet voor een vierjarig doctoraatsproject binnen het *Center for Journalism Studies* aan de universiteit Gent.

Creditlines

De Morgen en *De Standaard* verschillen sterk op het vlak van transparantie over de identiteit van de auteur van hun nieuwsberichten. Bijna de helft van de artikels in *De Morgen* (44,3%) vermeldt geen auteur, tegenover slechts 3 artikels (1,6%) in *De Standaard*. *De Morgen* duidt bovendien slechts bij één artikel een nieuwsagentschap aan als auteur. Het percentage van *De Standaard* benadert meer de realiteit, met een totaal van 41 artikels.

Wellicht is een groot aandeel van de artikels zonder creditline – in *De Morgen* en in mindere mate in *De Standaard* – toe te schrijven aan nieuwsagentschappen. Onderzoek van het Nederlandse Commissariaat voor de Media ondersteunt die hypothese. De onderzoekers van de universiteit van Cardiff voegen daaraan toe dat ook artikels die worden toegeschreven aan journalisten soms louter knip- en plakwerk zijn van materiaal dat ze elders hebben gevonden. Onze ervaringen op nieuwsredacties leren ons dat dit ook op Vlaamse redacties het geval is.

Weliswaar is het enkel bij korte berichten dat *De Morgen* geen journalistieke auteur vermeldt. Zoals het ook bij korte nieuwsberichten is dat *De Standaard* nieuwsagentschappen als auteur vermeldt (één vermelding bij een groot bericht daargelaten), en niet voor analyses, achtergrondinformatie,

reportages of interviews. Journalisten gebruiken het materiaal van nieuwsagentschappen met andere woorden voor de weergave van korte nieuwsfeiten die weinig verdere verwerking vragen. Aangezien de analyse betrekking heeft op binnenlandse berichtgeving, is het vanzelfsprekend dat het meest voorkomende nieuwsagentschap Belga is. Voor grotere berichten daarentegen vertrouwen ze nog altijd vooral op hun eigen kunnen.

Tabel - Creditline in *De Morgen* en *De Standaard* (N=427)

	De Morgen N = 235	De Standaard N = 192	Totaal N = 427
Geen identiteit weergegeven	104 (44,3%)	3 (1,6%)	107 (25,1%)
Journalist/Redactie	130 (55,3%)	152 (79,1%)	282 (66,0%)
Nieuwsagentschap	1 (0,4%)	41 (21,4%)	42 (9,8%)

Ten slotte toont de analyse aan dat een deel van de artikels zonder creditline minstens gedeeltelijk toe te schrijven is aan de auteurs van persberichten. Zo vonden we een artikel zonder creditline over de opschudding die vredesactivisten veroorzaakten op het Vakantiesalon in Brussel. Nochtans is meer dan de helft van het artikel overgenomen uit een persbericht van de vredesorganisatie. Hieruit blijkt dat althans een deel van de artikels zonder creditline in werkelijkheid minstens gedeeltelijk toe te schrijven zijn aan de auteurs van persberichten.

Nieuwsbronnen in de tekst

Niet alleen het nieuwsbericht op zich kan voorverpakt zijn, ook binnen de berichten zelf kunnen we op zoek gaan naar voorverpakt materiaal. Journalisten kunnen hun informatie halen bij andere media, nieuwsagentschappen, of persberichten/persconferenties. 18,2% van de artikels in *De Standaard* verwijzen naar andere media als bron van informatie; in *De Morgen* gaat het om 13,2% van de artikels. Het gaat dan om Belgische kranten, week- en maandbladen, audiovisuele media (programma's zoals *De Ochtend*, *Phara* of *De Zevende Dag*) en nieuwssites. Ook onderzoeksrapporten worden als nieuwsbron vermeld. Slechts 1% van de berichten in beide krantentitels (telkens 2 artikels) vermelden in de tekst zelf nieuwsagentschappen als informatiebron.

In ongeveer 2/3 van de artikels (61,3% in *De Morgen* en 67,2% in *De Standaard*) wordt geen enkele bron genoemd. De meeste interviews en reportages vallen vanzelfsprekend onder deze categorie. Dit wil echter niet zeggen dat de journalist zich uitsluitend heeft gebaseerd op informatie die hij zelf verzamelde. Ook nieuwsagentschappen zijn een belangrijke leverancier van kant-en-klaar nieuws, hoewel dit niet altijd zo in de tekst vermeld wordt. Studies zoals die van de universiteit van Cardiff hebben overigens aangetoond dat persberichten in toenemende mate een belangrijke bron van 'voorverpakt' materiaal zijn voor journalisten die voortdurend onder tijdsdruk moeten presteren. Wellicht is er dus nog vaker gebruik gemaakt van persberichten of persconferenties dan in de 32,8% artikels in *De Morgen* en 18,8% artikels in *De Standaard* waarin we sporen van persberichten teruggevonden hebben. Hoe dan ook staat het vast dat deze externe auteurs er een eigen agenda op na kunnen houden, die niet altijd strookt met het publieke belang en het recht op juiste informatie.

Oorsprong persberichten

Het grootste deel van de persberichten in de steekproef is afkomstig van publieke organen zoals politie of parket (41 artikels). De tweede grootste leverancier van persberichten zijn de regering, ministers en bestuursoverheid (inclusief overheidsbedrijven zoals Belgacom of de NMBS) (38 artikels). Op nummer drie staat de bedrijfsweld (21 artikels). Deze topdrie van nieuwsbronnen heeft een enorme voorsprong op de andere groepen actoren die we in dit onderzoek onderscheiden, zoals professionele verenigingen (vakbonden, werkgevers- of consumentenorganisaties – 9 artikels) en burgers (4 artikels). Persberichten van niet-gouvernementele organisaties zijn helemaal afwezig.

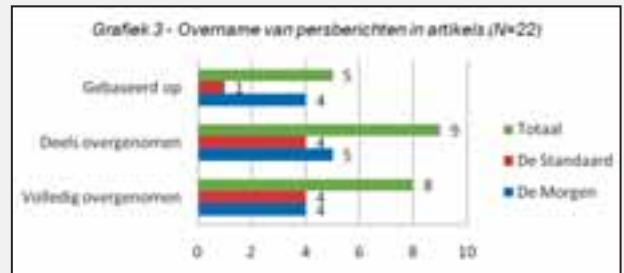

Deze resultaten bevestigen de bevindingen van het Britse onderzoek dat aantoonde dat het vooral officiële bronnen en de bedrijfsweld zijn die aan de hand van georganiseerde mediagebeurtenissen (persberichten en persconferenties) hun boodschap in de media krijgen. Dit strookt tevens met de vaststelling dat het vooral artikels met een politieke en economische inslag zijn waarin we verwijzingen naar persberichten terugvinden. Natuurlijk beschikken overheid en bedrijfsweld ook over veel meer middelen dan burgers en NGO's om hun informatie te verspreiden. Het veroorzaakt anderzijds wel een politiek onevenwicht, aangezien de bedrijfsweld en burgers/ NGO's voor veel onderwerpen tegengestelde posities innemen.

Case study: de overname van persberichten

We stelden reeds vast dat we het gebruik van persberichten wellicht hoger moeten inschatten dan de cijfers aangeven. Daarom hebben we geprobeerd om aan de hand van een *case study* na te gaan hoe journalisten gebruik maken van persberichten. Daarvoor gingen we na hoeveel overlap we konden vaststellen tussen 22 artikels uit de inhoudsanalyse en de bijhorende persberichten die we op internet konden opsporen. De voorbeelden die we hier geven, gelden als illustratie en als

aanzet voor verder onderzoek binnen het *Center for Journalism Studies*. Ze hebben dus niet tot doel om algemene conclusies te trekken over de aanwezigheid van persberichten in Vlaamse kranten.

Uit de analyse blijkt dat 9 persberichten deels overgenomen zijn en 8 persberichten volledig. Telkens namen *De Morgen* en *De Standaard* elk de helft voor hun rekening. In sommige gevallen wordt het persbericht volledig overgenomen zonder enige vermelding ervan in het artikel. Voor 5 artikels hebben de journalisten nauwelijks iets letterlijk overgenomen, en gebruikten ze het persbericht louter als basis voor hun bericht. In dit geval vermelden journalisten zelden dat (een deel van) hun informatie afkomstig is van persberichten. Toch haalde de boodschap van het persbericht natuurlijk wel de publieke agenda, al dan niet met de invalshoek die de auteur van het persbericht eraan heeft meegegeven. Daarom zou het de transparantie van de berichtgeving ten goede komen wanneer in het artikel naar het persbericht verwezen wordt.

Om het bij een voorbeeld te houden: in de onderzochte kranten vonden we een artikel dat integraal een persbericht weergaf dat afkomstig was van minister van Economie Vincent Van Quickenborne (VLD). Markant aan dit voorbeeld was dat in de creditline een journalist als auteur wordt vermeld, hoewel de oorspronkelijke tekst van het persbericht volledig behouden werd en er slechts enkele tabellen ter illustratie aan werden toegevoegd. Ook in de tekst zelf werd nergens naar het persbericht verwezen. Op die manier laat de journalistiek niet alleen haar functie van agendasetting over aan niet-objectieve actoren, maar stelt ze ook de boodschap en de invalshoek voor als een journalistieke, onpartijdige representatie van de feiten, terwijl er eigenlijk een 'verborgen agenda' en specifieke doelstellingen kunnen achterzitten. Zoals gezegd is er daarbij ook sprake van politieke scheeftrekking in het voordeel van overheden en bedrijven.

Dat auteurs van persberichten er doorgaans een heel eigen agenda op nahouden, is wel duidelijk. Dat werd zopas nog eens treffend aangetoond door de onafhankelijke nieuws-site Apache. Rond 20 augustus verscheen in verschillende Australische media een bericht over een kersvers Australisch vakantieoord – de Lynx Lodge – waar mannen zich kunnen laten verwennen door het bloedmooie, schaars geklede personeel. Over de hele wereld – ook in Vlaanderen – namen journalisten het bericht over. De VRT verspreidde het nieuws op haar website, zonder bronvermelding. De wereldwijde nieuwscarrousel bleek echter in gang gezet te zijn door een persbericht van Unilever, en de Lynx Lodge bleek deel uit te maken van een wereldwijde reclamecampagne.

Met andere woorden, het overnemen van persberichten houdt wel degelijk het gevaar in dat (on)bewust een verborgen agenda wordt gepromoot, in dit geval een goedkope manier om reclame te maken.

Klokkenluiders en onthullingsjournalisten aan het feest met WikiLeaks

DE GLAZEN SAMENLEVING: EEN GROTE ZEGEN (EN SOMS EEN VLOEK)

Pol Deltour

Overheden, bedrijven en associaties van welk allooi ook wezen gewaarschuwd: wie in het digitale tijdperk nog informatie denkt te kunnen achterhouden, dreigt van een koude kermis thuis te komen. Nieuwe technologie heeft ook de omloopsnelheid van vertrouwelijke inlichtingen verveelvoudigd. Journalisten, informanten en klokkenluiders komen nu niet enkel veel sneller aan gegevens, ze hebben die tevens in een oogwenk wereldwijd bekendgemaakt. Voor mens en maatschappij is de glazen samenleving een zegen. Blijft alleen de vraag of journalisten en hun bronnen heel soms niet te gulzig zijn. Op sommige informatie blijft wel degelijk beter het zegel van de discretie rusten, omdat de privacy van individuen ermeer is gemoeid en soms ook omdat er relevante publieke belangen op het spel kunnen staan.

De nieuwe mediamogelijkheden bewezen zopas nog maar eens hun grote deugd. De dag dat de commissie-Adriaenssens haar eindrapport over kindermisbruik in de kerk voorstelde, zette ze meteen de volledige tekst op het web. Diverse redacties plaats-ten bij hun berichtgeving links naar een pdf van het rapport. Kort voordien konden we uit eerste hand nog vernemen wat de preformatiegesprekken onder leiding van het koppel Di Rupo-De Wever tot dusver opleverden. Ook die nota verscheen in de originele, ongezuete versie op kranten- en omroepsites. Zo nieuw is het allemaal niet. In de zomer van 1998 verbaasde de Amerikaanse openbare aanklager Kenneth Starr de wereld door zijn rapport over mogelijke meened van toenmalig president Clinton in de Lewinsky-affaire op het internet te publiceren. Sinds diverse jaren publiceren ook bij ons allerlei parlementaire onderzoekscommissies, de Bankcommissie, het Rekenhof, alle mogelijke ombudsdiensten, het Controlecomité voor de Politie of de Hoge Raad voor Justitie jaarverslagen of specifieke audits op het web. Zo kon de voltallige natie onlangs via het internet ook nog kennis nemen van ongekuiste officiële rapporten over *Fortisgate* of over het manklopende Belgische Kyoto-beleid. Van openbaarheid van bestuur gesproken. Aan het recht op informatie van het publiek wordt vandaag meer tegemoet gekomen dan ooit. Dat levert meteen een heleboel democratisch surplus op. Alle lof in dat verband trouwens voor een vereniging als Kortom (www.kortom.be), die communicatieprofessionals uit de overheid groepeerde en zwaar inzet op het internet voor de informatie aan het grote publiek.

Digitalisering = democratisering, zo kan kort door de bocht worden gesteld. Te meer omdat via de nieuwe mediakanalen tegenwoordig ook pakken informatie worden verspreid die eigenlijk het daglicht schuwen. Want laat ons wel wezen: overheden en bedrijven zullen niet zomaar al hun interne wetenswaardigheden bekend maken. Soms leveren ze zelfs gemeen spel. Dan maken ze van communicatie gebruik (misbruik is een meer accurate term) om echt belangrijk, maar voor hen onwelgevallig nieuws onder de mat te schuiven. Desinformatie of manipulatie zijn de geijkte termen hiervoor. Communicatiemanagers en spin doctors verdienen er tonnen geld mee.

De nieuwe media nu laten toe dat dergelijke propagandamachines toch weer worden ingehaald. De vindbaarheid en doorgeefmogelijkheid van ook vertrouwelijke informatie in het digitale tijdperk maken dat de waarheid wel degelijk kan worden bovengespiet. Dat veronderstelt weliswaar dat journalisten ook de tijd krijgen om dat te doen - iets wat in tijden van commercia-

lisering en vervlakking van het nieuws geen evidentie is. Maar de mogelijkheden zijn wel degelijk reëel. Voor klokkenluiders en onthullingsjournalisten is de nieuwe digitale omgeving een zegen.

WikiLeaks

Geen fenomeen illustreert dat vandaag beter dan WikiLeaks (www.wikileaks.org). Die organisatie publiceerde sinds 2006 duizenden documenten van overheden, bedrijven of organisaties die niet door henzelf werden openbaar gemaakt. Telkens gaat het om materiaal dat klokkenluiders anoniem toch willen verspreiden. WikiLeaks maakt van de bescherming van de identiteit van zijn informatiebronnen zijn keurmerk. Volgens Julian Assange, een Australische computerfanaat die zich profileert als de hoofdredacteur van de voor het overige mysterieuze organisatie, verklaart dat het grote succes van WikiLeaks. "In de voorbije drie jaar verzamelden wij meer vertrouwelijke informatie dan de klassieke media in dertig jaar", zei Assange eens grootsprakerig. Het is meteen ook de reden waarom de organisatie logistieke poten aan de grond heeft in IJsland, Zweden en België. Dat zijn landen die de persvrijheid traditioneel hoog in het vaandel hebben en ook verregaande bescherming bieden aan vertrouwelijke informatiebronnen.

De reeks onthullingen van WikiLeaks wordt stilaan indrukwekkend: geheime VS-documenten over de oorlog in Afghanistan (die de uitzichtloosheid ervan aantonen), een vademecum voor cipiers op Guantanamo, beelden van een Amerikaanse helikopteraanval op journalisten en burgers in Bagdad, interne informatie over Scientology, een ledenlijst van de extreemrechtse British National Party... Het leverde de organisatie her en der al lof op, bijvoorbeeld van Amnesty International. De inlichtingendienst van het volk, zo wordt WikiLeaks ook wel genoemd. En Julian Assange wordt almaar vaker gezien als een moderne Robin Hood, die met zijn vondelingschuif voor geheime documenten overheden en multinationals op de huid zit.

Dat niet iedereen het zo positief ziet, hoeft niet te verwonderen. Vooral conservatieve politici, in de VS en elders, riepen WikiLeaks intussen uit tot 'staatsgevaarlijk'. Een Amerikaans Republikeins congreslid eiste zelfs al de doodstraf tegen een militair die werd geïdentificeerd als bron van de Afghaanse *War Logs*. Tegelijk krijgt de site meer en meer gerechtelijke procedures te verwerken, ook al werden die aanvallen tot dusver met succes afgeslagen. "We zullen nooit toegeven aan de druk van wie dan ook", reageerde Julian Assange een keer op weer een nieuwe gerechtelijke vordering tegen hem. "Niet van Scientology, niet

Waarheen met de journalistiek ? (13)

van Zwitserse banken, niet van Afrikaanse kleptocraten en niet van het Pentagone."

Zwaktebod

Dat WikiLeaks — en bij uitbreiding andere digitale klokkenluidersplatformen — onfeilbaar zijn, is daarmee niet gezegd. In meer dan een geval blijft informatie uit anonieme bron een zwaktebod. Wie zit achter het lek, en wat is zijn belang? Is het document wel altijd authentiek? Van vele documenten die WikiLeaks publiceert ontbreekt bovendien elke context. Dat maakt het voor de afnemer bijzonder moeilijk en soms zelfs onmogelijk om het hele verhaal te zien. De korte *summary of description* die bij documenten wordt geplaatst, komt aan dat euvel nauwelijks tegemoet.

Er is meer, want bij de publicatie van nogal wat materiaal wordt maar weinig rekening gehouden met de privacy van niet rechtstreeks betrokken personen. Sommige vermeldingen brengen zelfs de veiligheid van genoemde figuren in het gedrang. In de Afghaanse *War Logs* bij voorbeeld stonden ook de namen van honderden informanten en dissidenten die de taliban de rug toekeerden. "Julian Assange profileert zich wel als een vrijheidsstrijder", zo heette het in Amerikaanse en Afghaanse regeringskringen, "maar hij heeft wel hopen bloed aan zijn handen." Ook diverse mensenrechtenorganisaties, waaronder Amnesty International, vroegen WikiLeaks om de vele namen van Afghaanse burgers te schrappen.

De zwakke punten van WikiLeaks worden helemaal bevestigd in het Belgische luik van de site. Zijn op dit ogenblik te raadplegen: een voor leken onverteerbaar belastingadvies van Ernst & Young aan ABN Amro; een geïsoleerd proces-verbaal in een pedofiliezaak; het (wurg)contract dat TévéCompany voorlegt aan de deelnemers van het realityprogramma *Het Zesde Zintuig*; een onmogelijk te begrijpen noch in te schatten document uit het kadaster van de stad Brussel; en de door een rechtbank gecensureerde strip uit *Het Gat van de Wereld* in *Humo* waarin politiefchef Fernand Koekelberg in enigszins onkuise poses met

zijn medewerkers is afgebeeld.

Pièce de résistance in de reeks Belgische documenten is het rapport-Dutroux uit 1996-'97, althans een synthese-proces-verbaal daarvan, dat nog altijd 1235 pagina's bevat. Het gaat om een lange lijst van alle onderzoeksdaden in de affaire-Dutroux. Opnieuw valt het totale gebrek aan uitleg, achtergrond en analyse op. En wat erger is: ook dit document stikt van de namen — ook van onschuldige burgers en zelfs van getuigen aan wie discretie werd beloofd. Zo worden ook de fantaisistische verhalen van X1 weer opgerakeld, net zoals de valse pedofilieklacht die ooit tegen Elio Di Rupo werd ingediend. Dat gebeurt zonder enige aanvulling, tegenspraak of duiding. Op die manier doen onthullingen meer kwaad dan goed. In plaats van een zegen wordt het internet dan een vloek.

Professionalisering

De enige uitweg is een doorgedreven professionalisering van de (internet)journalistiek. Journalisten moeten door de digitale versnelling veel alerter zijn dan vroeger: almaar sneller moeten ze de afweging maken tussen publicatie enerzijds, privacy en openbare belangen anderzijds. Dat vereist een doorgedreven kennis en ervaring in hoofdte van de journalist. Niet alle gerechtelijke onderzoekswerk of rapporten van inlichtingendiensten verdienen het om zomaar, koudweg en ongezuiverd, op het publieke forum te worden gegooid. Soms is de *collateral damage* echt wel te groot.

WikiLeaks-hoofdredacteur Assange heeft intussen zelf al laten verstaan dat de toekomst van zijn organisatie, bij gebrek aan voldoende eigen middelen, in een samenwerking met de professionele redacties van gevestigde nieuwsmedia ligt. Zo legde hij de bekendmaking van de Afghaanse oorlogsboeken vooraf voor aan *The New York Times*, *The Guardian* en *Der Spiegel*. Misschien kan hij vooraleer een nieuw Belgisch document te publiceren ook eens te rade gaan bij een of meer redacties van hier. Al was het maar om de publicatie van de nodige context te voorzien.

SCHEEF BEKEKEN

"Het vermaledijde toverwoord is al een tijdje 'lezersvriendelijke' journalistiek. Wij schrijven wat u wilt lezen. En nu is het natuurlijk niet onverstandig om een blad zo 'leesvriendelijk' te maken als mogelijk, maar dat mag niet betekenen dat de lezer de maat van alle dingen wordt. Vergelijk het met de politiek: als die alleen nog maar de kiezer en niet de *res publica* voor ogen heeft, begeeft hij zich op een heilloos pad. Dat van het populisme."

Karl van den Broeck, hoofdredacteur Knack, tijdens een Open Forum van de Uitgevers van de Periodieke Pers op 9 september 2010 – de volledige tekst van de toespraak staat op www.journalist.be.

"*J'ai toujours été un grand partisan du libre marché. Mais une société ne doit-elle pas considérer qu'une presse de qualité est essentielle au même titre que l'enseignement, que l'opéra... ?*"

Peter Vandermeersch, ex-DS, nu NRC, in *Le Soir* van 19 augustus 2010

"Als ik met Annelies (*Van Herck, nvdr.*) samen zit in het Journaal, voelt dat niet vreemd aan, want dan ben ik met mijn wérk bezig. Dat wij een relatie hebben, verandert niets aan de manier waarop wij samenwerken. Een bakker en een bakkersvrouw zijn toch ook met hetzelfde bezig?"

Michaël Van Droogenbroeck (VRT-Journaal) in *Dag Allemaal* van 17 augustus 2010

"Vandaag telt Mediafin 4.200 digitale abonnees tegenover een kleine 55.000 abonnees op de papieren kranten *De Tijd* en *L'Echo*. Een mooi resultaat, maar veel belangrijker dan die cijfers is de vaststelling dat mensen wel degelijk bereid zijn te betalen voor onlinecontent. Want daarover heerste nogal wat twijfel in de sector."

Dieter Haerens, operationeel manager van Mediafin, in *De Tijd* van 11 september 2010

"Mogelijk regeerakkoord voor België. Tweeënhalve maand na de verkiezingen in België lijkt er een doorbraak te zijn bereikt."

AP (Associated Press), het Amerikaanse persagentschap dat zowat de halve wereld met nieuwsberichten bedient, pakt eind augustus veeleer voorbarig uit met de vorming van een Belgische regering.

"Psychologische chirurgie, in de psyche van iemand kijken, het is al jarenlang mijn stokpaardje. Vroeger werd ik ervoor neergesabeld. Ondertussen trekken ze ook in *Koppen*, *Phara* en *Volt* die kaart meer en meer. Daar ben ik alleen maar blij om."

Goedele Liekens die op vtm de nieuwe talkshow *Goedele Nu* presenteert, in *Het Laatste Nieuws* van 31 augustus 2010

"Goede journalistiek moet ook goed in de markt gebracht worden, zeker. Maar dat flauwe en sofistische argument hebben we al iets te vaak gehoord van de mediaboeren. Het gaat om de manier waarop de markt vorm, toon en inhoud van het journalistieke product beïnvloedt. Of preciezer geformuleerd: de content is sterk afhankelijk van wat mediaboeren en hun handlangers op de redacties zelf veronderstellen dat lezers/kijkers willen. Wil iedereen *fastfood*? Dan zal iedereen *fastfood* krijgen."

Filip Rogiers (ex-journalist, nu sp-a beleidsmedewerker) in *Ons Erfdeel* van augustus 2010

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek over de klacht van de heer Luc Vergaelen tegen de heer Douglas De Coninck, journalist

Met een brief van 14 september 2009 dient de heer Luc Vergaelen klacht in tegen journalist Douglas De Coninck. Aanleiding zijn artikelen van De Coninck in *De Morgen* van 19 en 29 augustus en van 4, 8 en 10 september 2009, waarin klager gevisieerd wordt. De ombudsman van de Raad voor de Journalistiek heeft Douglas De Coninck op de hoogte gebracht van de klacht met een brief van 16 september 2009. Op 21 september reageert Douglas De Coninck hierop met een mail, waarin hij voorstelt om klager in een interview in extenso aan het woord te laten in *De Morgen*. Met een brief van 24 september 2009 laat klager aan de ombudsman weten dat hij niet op dit voorstel wil ingaan.

Met een brief van 8 oktober 2009 dient klager een bijkomende klacht in tegen Douglas De Coninck, ditmaal naar aanleiding van diens artikel in *De Morgen* van 12 september 2009.

Met een brief van 15 oktober 2009 dient klager een derde klacht in tegen Douglas De Coninck, en dit naar aanleiding van zijn artikel in *De Morgen* van 10 oktober 2009.

Met een brief van 9 november 2009 dient klager een vierde klacht in tegen Douglas De Coninck, ditmaal naar aanleiding van het artikel dat gepubliceerd is in *De Morgen* van 31 oktober 2009.

Met een brief van 8 maart 2010 heeft Douglas De Coninck gereageerd op de vier klachten. In een begeleidend schrijven van dezelfde datum deelt hij mee dat hij niet wenst te verschijnen op de hoorzitting van de Raad voor de Journalistiek. Met een brief van 8 april 2010 repliceert klager op het standpunt van De Coninck.

Beide partijen hebben de Raad voor de Journalistiek ook een reeks documenten overgemaakt.

De rapporteringcommissie van de Raad voor Journalistiek heeft een hoorzitting gehouden op 6 juli 2010. Klager is persoonlijk verschenen. De Coninck was niet aanwezig.

FEITEN

Klager is accountant en zakenman. Hij kwam in het nieuws omdat hij een lening had toegekend aan mevrouw Francine De Tandt, voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel. In *De Morgen* van het najaar 2009 zijn een hele reeks artikelen gepubliceerd van De Coninck, waarin onder meer wordt ingegaan op klager en op diens zakelijke banden met de rechter. Ook eerdere activiteiten van klager worden in de artikelenreeks besproken.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Klager voert meerdere bezwaren aan tegen de artikelen van De Coninck. In de eerste plaats betoogt hij dat de journalist hem niet gecontacteerd heeft voor de publicatie van de voor hem nadelige artikelen. Hij herinnert zich slechts één telefoonbericht van 17 augustus 2009, met het verzoek om De Coninck terug te bellen, maar omdat klager geen inzage werd verleend van een ontwerp van artikel had hij geen zin om terug te bellen. De hoofdredacteur van *De Morgen* heeft

klager dan gecontacteerd, maar klager begreep dat het om een rechtzetting zou gaan, met vermoedelijk een nawoord van de journalist. Daar kon hij niet op ingaan. Ook op het voorstel om te reageren nadat al een hele reeks artikelen zijn gepubliceerd waarin hij in een verkeerd daglicht is gesteld, wilde klager niet meer ingaan.

Klager betoogt dat de artikelen van De Coninck een hele reeks fouten en onwaarheden bevatten. Klager betwist onder meer dat hij onvermogen zou zijn, zoals de journalist heeft geschreven. Ook zijn relatie met rechter De Tandt van de Brusselse rechtbank van koophandel, en de lening die hij haar heeft verleend, werden foutief voorgesteld, meent klager. Hij ontkent eveneens dat hij ontslagen is als handelsrechter, maar betoogt dat hij zelf ontslag heeft genomen. Ten slotte betwist hij dat hij is veroordeeld wegens oplichting. Klager meent dat de artikelen ook een inbreuk uitmaken op zijn privacy, omdat de journalist een reeks elementen uit zijn privéleven heeft bekendgemaakt die volgens hem niet relevant zijn. Hij neemt het met name niet dat de journalist zijn adres heeft bekendgemaakt.

Journalist de Coninck zegt dat hij bij de aanvang van zijn artikelenreeks klager een aantal keren heeft opgebeld en dat hij boodschappen heeft ingesproken op diens antwoordapparaat, maar dat klager hieraan geen gevolg heeft gegeven. Hij heeft klager eveneens een mail gestuurd en heeft bij hem thuis aangebeld, zonder reactie te ontvangen. Ook een aanbod van de hoofdredacteur van *De Morgen* om te reageren, werd door klager afgewezen.

De Coninck betoogt ook dat de door hem vermelde feiten overeenstemmen met de werkelijkheid en dat ze door meerdere bronnen bevestigd werden. Klager toont ook niet aan wat er in de artikelen fout zou zijn, aldus de journalist. Het klopt dat klagers standpunt niet werd opgenomen, maar dit ligt niet aan de journalist maar aan de weigering van klager om op zijn herhaaldelijke vragen te reageren.

Ten slotte betoogt de journalist dat hij in de hele reeks eenmaal het adres heeft vermeld van een vennootschap van klager, maar dit was in de context van het artikel relevant. Nergens is geschreven dat dit eveneens het privéadres van klager is.

BESLISSING

Na het horen van klager en het doornemen van de door beide partijen ingediende documenten komt de Raad voor de Journalistiek tot volgend besluit:

1. Over het gebrek aan wederwoord

Over de contacten die er voorafgaand aan de artikelenreeks zijn geweest tussen partijen, lopen de versies uiteen. Vast staat wel dat de journalist een poging heeft ondernomen om een voorafgaande reactie van klager te vragen, maar dat klager hier niet op is willen ingaan om redenen die hem eigen zijn. Klager heeft na de publicatie van de eerste arti-

kelen ook niet de kans gegrepen die hem geboden werd om te reageren op de berichtgeving. In die omstandigheden kan aan de journalist niet verweten worden dat hij aan klager geen kans heeft geboden om te reageren op de beschuldigingen.

2. Over de fouten in de artikelenreeks

In de artikelenreeks wordt een negatief beeld opgehangen van klager. De journalist geeft hiervan tal van voorbeelden, die door klager formeel worden betwist. De Raad voor de Journalistiek beschikt niet over de mogelijkheden om een oordeel te vormen over het waarheidsgehalte van al deze feiten, die voor een deel nog het voorwerp uitmaken van een gerechtelijk onderzoek, en ook over de interpretatie die eraan moet worden gegeven.

Vast staat wel dat klager door de correctionele rechtbank te Brussel op 14 mei 2009 niet werd veroordeeld wegens oplichting, zoals in het artikel van 8 september 2009, alsook in de titel ervan, wordt gemeld, wel voor meerdere inbreuken zoals schrijftvervalsing en gebruik van valse stukken. Voor oplichting werd klager vrijgesproken. Dit verkeerde woordgebruik komt neer op een journalistieke onzorgvuldigheid, zeker omdat het verwijst naar een gerechtelijke uitspraak die door de journalist is geconsulteerd en omdat het artikel wordt voorgesteld als het resultaat van grondig onderzoek.

3. Over de schending van de privacy

Klager is in het nieuws gekomen vanwege de zakelijke banden die hij onderhield met de voormelde rechter. Het is dan ook logisch dat de media uitvoerig over zijn huidige en vroegere zakelijke activiteiten berichten. Klager voert aan dat de journalist ten onrechte zijn privéadres bekend heeft gemaakt. In de hele reeks is echter alleen melding gemaakt van het adres van een vennootschap van klager, en dat gegeven was in het kader van de berichtgeving relevant. Nergens is in de artikelenreeks vermeld dat klager zelf ook op dat adres woonachtig is. De journalist heeft dan ook de privacy van klager niet onrechtmatig geschonden.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:

De klacht is gegrond in haar tweede onderdeel.

De klacht is ongegrond in haar eerste en derde onderdeel.

Brussel, 9 september 2010

De Raad voor de Journalistiek kwam tot een gelijklopende uitspraak over een klacht van de heer Luc Vergaelen tegen journaliste Annemie Bulté naar aanleiding van het artikel 'De vele schandalen van Guns & Vergaelen' in Humo van 8 december 2009. Zie voor deze uitspraak www.rvdj.be.

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek over de klacht van de heer Leo Guns tegen mevrouw Annemie Bulté, journaliste

Met een brief van 14 december 2009 dient de heer Leo Guns klacht in tegen journaliste Annemie Bulté. Aanleiding is het artikel van Bulté onder de titel 'De vele schandalen van Guns & Vergaelen', dat gepubliceerd werd in het weekblad *Humo* van 8 december 2009.

Annemie Bulté heeft op de klacht geantwoord met een brief van 1 maart 2010. Klager heeft daarop gerepliceerd met een nota van 27 maart 2010.

Beide partijen hebben de Raad voor de Journalistiek ook een reeks documenten overgemaakt.

De rapporteringcommissie van de Raad voor Journalistiek heeft een hoorzitting gehouden op 6 juli 2010. Klager is persoonlijk verschenen. Ook Annemie Bulté was persoonlijk aanwezig op de hoorzitting.

FEITEN

Klager is gewezen burgemeester van Affligem. Hij kwam in 2006 in het nieuws na een klacht, onder meer wegens schrijftvervalsing en belangenvermenging, maar werd daarvoor buiten vervolging gesteld. In *Humo* van 8 december 2009 wordt een uitvoerig artikel van Annemie Bulté gepubliceerd, waarin ze een overzicht geeft van de zakelijke belangen van klager en van zijn relatie met Luc Vergaelen, accountant, die in het nieuws is gekomen omdat hij een lening aan mevrouw Francine De Tandt, voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel heeft toegekend.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Klager voert meerdere bezwaren aan tegen het artikel van Bulté. Vooreerst betoogt hij dat de journaliste geen contact met hem heeft gezocht, en dat zij hem dus geen kans heeft geboden om te reageren op de aantijgingen in het artikel.

In de tweede plaats betoogt klager dat het artikel een aantal pertinente onwaarheden bevat. Zo noemt klager de titel en ondertitel van het artikel – 'Ons kent ons: de politicus, de magistraat en de oplichter. De vele schandalen van Guns en Vergaelen' – lasterlijk en eerrovend, omdat hij een blanco strafregister heeft. Klager ontkent dat hij zijn positie van politicus misbruikt heeft om bepaalde gunsten te verkrijgen voor de bedrijven van accountant Vergaelen, zoals de journaliste heeft geschreven.

Het artikel schendt zijn privacy, omdat het onder meer melding maakt van de mensen met wie hij uit eten gaat, beleggingen uitvoert of zijn vakantie doorbrengt. Omdat de journaliste citeert uit het strafregister of uit gerechtelijke stukken, heeft de journaliste zich volgens klager ook schuldig gemaakt aan aansporing tot schending van het beroepsgeheim.

Journaliste Annemie Bulté betoogt vooreerst dat haar artikel gebaseerd is op een onderzoek dat de Centrale Dienst voor de Bestrijding van Corruptie heeft gevoerd naar de relatie tussen accountant Luc Vergaelen en klager, die in zijn hoeda-

nigheid van politicus zou getracht hebben bepaalde gunsten te verkrijgen voor de bedrijven van Vergaelen. Daar het artikel uitvoerig citeert uit de verhoren van klager is hij aan bod gekomen en was het niet nodig hem nog om een reactie te vragen. Omdat het artikel gebaseerd was op elementen van het onderzoek tegen klager, is het juist zorgvuldig en accuraat. De titel van het artikel dekt volgens de journaliste volledig de inhoud. Zij heeft zich enkel beperkt tot elementen die licht moeten brengen over de zakelijke contacten van klager, en zij heeft dan ook niet de privacy van klager geschonden. De journaliste voert ten slotte aan dat zij niet is gehouden door het beroepsgeheim, zodat ze het verwijt van klager hierover niet begrijpt.

BESLISSING

Na het horen van partijen en het doornemen van de door beide partijen ingediende documenten komt de Raad voor de Journalistiek tot volgend besluit:

Vooreerst merkt de Raad voor de Journalistiek op dat hij niet bevoegd is om klachten betreffende de schending van het beroepsgeheim door niet-journalisten te onderzoeken. De Raad kan zich evenmin uitspreken over het feit of journalisten hiertoe al dan niet zouden hebben aangezet.

1. Over het gebrek aan wederhoor

In het artikel worden beschuldigingen geuit aan het adres van klager. In een dergelijk geval is het aangewezen dat met de betrokkene contact wordt opgenomen voor de publicatie, en dat hem de kans wordt geboden om te reageren op de beschuldigingen (Zie ook: RvdJ 2005-06, *Baha'is t/ Rabaey en De Morgen*; RvdJ 2008-02, *Slangen t/ Knack en Draulans*; RvdJ 2008-12, *Meeuws t/ Voetbalmagazine en 'T Kint*; RvdJ 2009-01, *De Cuyper-Huylebroeck t/ De Morgen en Cochez*; RvdJ, 2010-06, *Neel t/ Joods Actueel*). De journaliste betoogt dat dergelijk wederhoor in dit geval niet nodig was, aangezien ze heeft geciteerd uit de verklaringen die klager had afgelegd voor de speurders van de Centrale Dienst voor de Bestrijding van de Corruptie en aldus het standpunt van klager afdoende heeft weergegeven.

Verklaringen die afgelegd worden in het kader van een gerechtelijk onderzoek spelen zich echter in een totaal verschillende context af dan een gesprek met een journalist. Het verhoor van klager dateert trouwens uit 2007, dat is meer dan twee jaar voor de publicatie van het artikel in *Humo*. In

die omstandigheden moet worden vastgesteld dat de journaliste ten onrechte heeft nagelaten om aan klager de kans te geven om te reageren op de beschuldigingen in het artikel.

2. Over de fouten in het artikel

In het artikel worden meerdere feiten aangehaald waarbij klager en allerlei derden betrokken waren. De Raad voor de Journalistiek beschikt niet over de mogelijkheden om het waarheidsgehalte van deze feiten te achterhalen. Hij kan enkel vaststellen dat de interpretatie die klager eraan geeft grondig verschilt van die van de journaliste.

Vast staat wel dat klager als politicus tussenbeide is gekomen in diverse dossiers, onder meer bij benoemingen, en dat hij samen met accountant Vergaelen beleggingen heeft verricht. Klager betoogt dat deze activiteiten deel uitmaken van zijn dienstbetoon en dat ze geen strafbare feiten uitmaken. Het is eveneens een feit dat hij op 8 mei 2009 door de raadkamer buiten vervolging is gesteld nadat er tegen hem in 2006 een klacht was ingediend, onder meer wegens schriftvervalsing en belangenvermenging. Van deze buitenvervolginstelling wordt echter in het artikel geen melding gemaakt. Er wordt enkel verwezen naar de beroepsprocedure voor de kamer van inbeschuldigingstelling, die op 17 december 2009 na de publicatie van het artikel uitspraak doet. Ondertussen is gebleken dat klager ook in beroep buiten vervolging is gesteld. Het artikel zou alleszins evenwichtiger zijn geweest indien de journaliste de uitspraak van de raadkamer had vermeld. Door deze uitspraak niet te vermelden ontbreekt een essentieel element in de berichtgeving. Deze omissie, samen met de titel - *'De vele schandalen van Guns & Vergaelen'* - komt neer op een selectieve en eenzijdige keuze uit het feitenmateriaal die tot gevolg heeft dat klager in een negatief daglicht komt te staan.

3. Over de schending van de privacy

In het artikel wordt melding gemaakt van allerlei contacten van klager, van etentjes en wijnavonden die hij heeft belegd, en van de plaats waar hij een vakantieverblijf heeft. Klager betoogt dat hij geen politicus meer is, en dat de vermelding van deze gegevens dan ook een schending van zijn privéleven uitmaakt. Deze gegevens dateren echter uit de tijd dat klager wel een politiek mandaat bekleedde, en ze zijn mogelijk relevant om zich een mening te vormen voor zijn optreden. Op zich maakt de vermelding van deze gegevens dan ook geen schending uit van zijn privacy.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:

De klacht is gegrond in haar eerste twee onderdelen.

De klacht is ongegrond in haar derde onderdeel.

Brussel, 9 september 2010

De Raad voor de Journalistiek kwam tot een gelijklopende uitspraak over een klacht van de heer Leo Guns tegen journalist Douglas De Coninck naar aanleiding van het artikel *'Miljonair en tevens insolabel, dat kan alleen bij Vergaelen projects'*, gepubliceerd in *De Morgen* van 12 september 2009. Zie voor deze uitspraak www.rvdj.be.

Rechter Francine De Tandt (Foto Didier Lebrun/Photonews)

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek over de klacht van de heer Christian Du Four, procureur des Konings te Dendermonde tegen de heer Douglas De Coninck, journalist

Met een brief van 2 december 2009, gericht aan de nationale secretaris van de VVJ, dient de heer Christian Du Four, procureur des Konings te Dendermonde, klacht in tegen journalist Douglas De Coninck. De VVJ heeft de klachtbrief doorgestuurd naar de Raad voor de Journalistiek. Aanleiding van de klacht is een artikel van De Coninck, dat gepubliceerd is in *De Morgen* van 1 december 2009. Douglas De Coninck heeft op de klacht geantwoord met een brief van 30 maart 2009, en hij heeft ook een aantal documenten bezorgd aan de Raad voor de Journalistiek. (...)

DE FEITEN

Op dinsdag 1 december 2009 publiceert *De Morgen* een artikel van De Coninck onder de titel *Anja Hermans: 'De politie gaf mij de computer mee van Kim De Gelder'*. In het artikel wordt melding gemaakt van een mogelijke blunder bij justitie. In het kader van een onderzoek naar haar mogelijke betrokkenheid bij aanslagen van het ALF, heeft de federale politie een computer aan Anja Hermans willen bezorgen die verkeerdelijk werd aangezien als de computer die bij haar eerder in beslag was genomen. In werkelijkheid zou het gaan om de computer van Kim De Gelder. In het artikel wordt Anja Hermans geciteerd, die bevestigt dat de politie haar een computer wou bezorgen die niet de hare was, maar die een opschrift *'Kim De Gelder'* droeg. Voorts wordt in het artikel ook een woordvoerder van het parket van Dendermonde aan het woord gelaten, met wie de journalist enkele keren telefonisch contact heeft gehad. In het eerste gesprek werd de verwisseling ontkend, in een later gesprek werd toegegeven dat er een verwisseling van computers is gebeurd, maar dat het niet ging om de computer van Kim De Gelder.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

In zijn brief van 2 december 2009 betoogt de procureur des Konings te Dendermonde dat het artikel eenzijdig en tendentius is. Op 30 november heeft De Coninck telefonisch contact opgenomen met de magistraat die op het parket het dossier behandelt. Deze heeft doorverwezen naar de persmagistraat, die onmiddellijk contact opgenomen heeft met De Coninck en de feiten heeft ontkend en ze in hun context heeft geplaatst. Volgens klager heeft De Coninck echter de beweringen van Anja Hermans zonder enige vorm van kritiek als waarheid aangezien en heeft hij doelbewust desinformatie verspreid. De procureur des Konings neemt het De Coninck bovendien kwalijk dat hij een gesprek tussen de magistraat en de journalist dat bewust *off the record* werd gevoerd, in extenso in het artikel heeft weergegeven. Het betreft de passage in het artikel: *"Off the record heette het gisteren ook dat 'uw krant zich belachelijk gaat maken als ze hierover publiceert'"*.

In zijn brief van 30 maart 2010 werpt Douglas De Coninck vooreerst de vraag op of een brief naar de VVJ kan beschouwd worden als klacht bij de Raad voor de Journalistiek. Wat de inhoud van het artikel betreft, betoogt De Coninck

dat hij zich niet alleen gebaseerd heeft op de verklaring van Anja Hermans. De Coninck was immers ook in het bezit van een foto van een stuk uit het dossier tegen Hermans, dat onder meer vermeldde: *'Door een administratieve fout werd deze PC verkeerdelijk toegewezen aan Anja HERMANS, deze PC kadert echter in een ander dossier.'* De Coninck heeft op 30 november 2009 het parket in Dendermonde gebeld. Hij kwam eerst terecht bij een magistraat die hem zei dat hij niet langer de woordvoerder was, en die hem ook *off the record* zei dat de krant zich belachelijk zou maken als ze hierover zou publiceren. Kort daarop werd De Coninck opgebeld door de woordvoerder van het parket, die hem zei dat alles van a tot z verzonnen was. De Coninck heeft dan meege-deeld dat hij in het bezit was van een kopie van een stuk uit het dossier, waaruit bleek dat er toch een vergissing was gebeurd. De woordvoerder heeft De Coninck kort nadien teruggebeld, met de mededeling dat er inderdaad een computer was verwisseld, maar niet die van Kim De Gelder, en dat de vergissing gebeurd was 'in het labo', zodat er op geen enkel ogenblik enig risico is geweest van contaminatie van het ene strafonderzoek met het andere.

De Coninck meent dat er een evolutie zat in de versie van het parket van Dendermonde, waar de feiten aanvankelijk werden ontkend en nadien geminimaliseerd. De Coninck legt ook een brief voor van het parket-generaal in Gent over de zaak, waarin geschreven wordt dat de fout gebeurd is 'bij het terug bezorgen van een computer' en dus niet in het labo. De Coninck leidt hieruit af dat het parket in Dendermonde hem niet de waarheid heeft verteld en dat geprobeerd werd de pers te manipuleren. In die omstandigheden acht hij zich ook niet gebonden door de afspraak om een uitspraak die *off the record* is gedaan, niet te gebruiken. Overigens wijst hij erop dat hij in zijn artikel de reactie van het parket heeft weergegeven en dat hij ook voorbehoud heeft gemaakt ten aanzien van de versie van Anja Hermans. De Coninck deelt nog mee dat ondertussen een strafonderzoek wegens misbruik van inzage-recht tegen Anja Hermans is geopend naar aanleiding van het fotograferen van een stuk uit het straf dossier, en dat hij in dat kader is uitgenodigd om zich aan te bieden bij de federale politie.

BESLISSING

De procureur des Konings te Dendermonde heeft zijn klacht met een brief van 2 december 2009 gestuurd naar de nationale secretaris van de VVJ. De nationale secretaris van de VVJ heeft de brief bezorgd aan de Raad voor de Journalistiek, nadat hij hierover eerst telefonisch overleg had gepleegd met de klagende partij, die ermee akkoord ging dat de klacht bestemd was voor de Raad voor de Journalistiek. De secretaris-generaal van de Raad voor de Journalistiek heeft de ontvangst van de klachtbrief aan de klagende partij bevestigd met een brief van 8 december 2009, en hij heeft op dezelfde dag Douglas De Coninck ervan per brief op de hoogte gebracht. De klacht is dan ook ontvankelijk.

Uit het artikel, dat gepubliceerd werd in *De Morgen* van 1 december 2009, blijkt dat de journalist zowel Anja Hermans als het parket van Dendermonde aan het woord heeft gelaten. De journalist heeft wel vragen geformuleerd ten aanzien van de opeenvolgende versies die het parket heeft gegeven, maar hij heeft de versie van Anja Hermans niet tot de zijne gemaakt. In die zin kan niet besloten worden dat het artikel eenzijdig en tendentius zou zijn, zoals door de klagende partij wordt aangevoerd.

Wat de passage betreft die *off the record* door de woordvoerder van het parket is meegedeeld, stelt de Raad voor de Journalistiek vast dat het citaat in het artikel niet wordt toegeschreven aan een bepaalde persoon: "Off the record heette het gisteren ook dat 'uw krant zich gaat belachelijk maken als ze hierover publiceert'". Volgens de Gezamenlijke omzendbrief van de Minister van Justitie en het College van procureurs-generaal betreffende de informatieverstrekking

aan de pers door de gerechtelijke overheden en de politiediensten gedurende de fase van het vooronderzoek van 30 april 1999, wordt de informatieverstrekking *off the record* omschreven als volgt: 'de informatie mag worden gebruikt maar de woordvoerder mag niet geciteerd worden'. De Raad voor de Journalistiek stelt vast dat de journalist de passage niet heeft toegeschreven aan een bepaalde persoon, maar enkel in gerechtelijke kringen heeft gesitueerd, zodat hij geen inbreuk heeft gemaakt op de afspraken die gelden over het gebruik van informatie die *off the record* wordt gegeven.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:

De klacht is ongegrond.

Brussel, 9 september 2010

JOURNALISTENLOOP

5 of 12 km

donderdag 11 november 2010 - 14u30

Vossem - Tervuren

Op donderdag 11 november 2010 vindt in Tervuren de jaarlijkse loopmeeting voor de Belgische pers plaats. De journalistenloop maakt opnieuw deel uit van de 11.11.11-Solidariteitsjogging in Vossem (Tervuren). Meelopen scherpt dus niet enkel de persoonlijke conditie aan, het dient tegelijk een goed maatschappelijk doel.

Kunnen deelnemen aan de persloop: Journalisten, persmedewerkers, commerciële mediamedewerkers, woordvoerders.

Parcours: keuze tussen een afstand van 5 kilometer en een van 12 kilometer. Het licht glooiende parcours loopt door het prachtige park van Tervuren en de omliggende bossen.

Vertrek: 14u30. Voor de pers is een aparte inschrijvingsstand voorzien vanaf 13u30.

Adres: Dorpstraat 38 - 3080 Vossem
Kleedkamers en douches beschikbaar

Inschrijvingsgeld: 6 euro bij voorinschrijven via de website;
8 euro de dag zelf.

Er worden geen prijzen uitgedeeld aan de meet. Wel wordt per afstand en ook voor de persmensen een afzonderlijk klassement opgemaakt. Persmensen worden dus opgenomen in het algemene klassement en in een afzonderlijke uitslag. De resultaten worden verwacht tegen 17u.

Na de aankomst: gezellig samenzijn en drink.

Meer info:

Luc Blyaert (luc@blyaert.be), Jan Margot (jan.margot@belgacom.be)
of Michel Lauwers (m.lauwers@lecho.be)

www.joggings.be
www.11.be/11vossem

met steun van

Vereniging van Journalisten van
de Periodieke Pers
VJPP/AJPP

Nadia Dala

Intercultureel communiceren

Lannoo campus

Moeten studenten journalistiek worden opgeleid tot louter verslaggever of moeten ze een 'commitment' aangaan met de samenleving? Die vraag stelt Herman Duponcheel, opleidingshoofd journalistiek aan de KHMechelen in de inleiding van het nieuwe boek *Intercultureel communiceren* van Nadia Dala, journaliste en docente aan die school. En hij maakt duidelijk dat hij voor de tweede optie kiest, door studenten 'multicultureel competent' op te leiden. Daar staat ook Dala voor: de politiek heeft begrepen dat de diversiteit in Europa nog zal toenemen, schrijft ze. De bedrijfsweld volgt schoorvoetend, met het aanwerven van allochtonen en met het afstemmen van het productengamma op de behoeften van de multiculturele samenleving. De media mogen niet achterblijven, betoogt ze.

Wat volgt is een werkboek dat pleit voor het benaderen van onderwerpen vanuit een andere invalshoek, voor het netwerken buiten het klassieke 'witte' wereldje, voor het besef dat 'allochtonen' geïntegreerd worden door andere informatiebronnen, zoals Al-Jazeera. En ze geeft voorbeelden van hoe Belgische journalisten zich vergissen als ze imam Nordine Taouil een moslimspreekbuis noemen, of Abou Jahjah een allochtoon.

Het is een werkboek, met opdrachten en oefeningen, met tips en getuigenissen. Met *do's* en *don'ts*. Met waarschuwingen voor stereotyperingen en voor gevoeligheden en misverstanden. Met enerzijds een pleidooi voor neutraal taalgebruik en anderzijds sympathie voor geëngageerde burgerjournalistiek, zoals dat heet sinds het woord 'amateur' een negatieve connotatie heeft. Met *facts* en *figures* die het belang van de islam moeten illustreren en aardige weetjes over de manier van communiceren in andere culturen. Alles samengevat, op het einde van het boek, in tien 'spelregels'.

(10)

Nanne Harkema

Buitenspel

Ellessy

In dit misdaadverhaal is hoofdpersonage Matty Cremer een pas afgestudeerde journaliste die aan haar eerste baan bij een voetbalmagazine begint. Een van de auteurs, Connie Harkema, is zelf journaliste, maar dat komt het realiteitsgehalte van het boek niet echt ten goede. Matty krijgt drie weken de tijd om zich exclusief te wijden aan een *special* over een vermoorde voetballer bij Feyenoord. Na twee weken heeft ze amper vier korte interviews en één A4-tje met een paar nietszeggende citaten bijeengeschaapt. Ze wordt ontslagen en zie, plots blijkt ze stof genoeg te hebben om een heel boek over de zaak te schrijven. Op

de koop toe onmaskert ze ook nog eens de moordenaar. Dit boek moet het eerste worden in een serie *feel good*-misdadromans, geschreven door twee auteurs die hun achternamen tot één naam combineerden. Slecht geschreven is het verhaal niet, maar het mist wel elke vorm van spanning en kan daarom nauwelijks *thriller* worden genoemd. En wat precies met die *feel good* wordt bedoeld is evenmin helemaal duidelijk. Dat er een gegarandeerd happy end is mischien? Of dat we geen gedetailleerde omschrijvingen van half ontbonden lijken hoefden te trotseren? (MSL)

Jan-Erik Petterson

Stieg Larsson. De biografie. Het leven als een thriller

Meulenhoff

Zelden een biografie gelezen waarin het behandelde personage zo weinig aan bod komt. Wie graag te weten kwam hoe Stieg Larsson was als man, als journalist of als schrijver, is

eraan voor de moeite. Dit boek behandelt wel ruimschoots het thema dat ook Larsson het meeste boeide: extreemrechts. Van die politieke stroming — zowel in Zweden als elders in Europa — krijg je een uitgebreide studie voorgeschoteld.

Ook de tijdschriften waar Larsson voor schreef, en die een duidelijk antiracistische grondslag hadden, komen aan bod. Dat Larsson voor zijn artikelen met de dood werd bedreigd, geeft die verhalen een extra pigment.

Weliswaar wordt dat alles

op een onvergefelijk droge manier verteld. En dat voor een boek dat *Het leven als een thriller* als ondertitel meekreeg. Gelukkig wordt in nog een ander hoofdstuk de evolutie van de Zweedse misdaadromans beschreven. Dat zorgt dan toch voor een beetje afwisseling. (MSL)

Paul van der Bijl en Jan van Vegchel

Nieuwsberichten schrijven

Boom onderwijs

Dit handboek voor beginnende journalisten is aan zijn tweede druk toe. Het is dan ook een handig boek, dat zeer concreet en praktijkgericht uitlegt hoe je een nieuwsbericht schrijft. Stap voor stap worden de verschillende fases in de opbouw van een nieuwsbericht beschreven. Interessant om te weten is verder hoe je eenzelfde bericht kunt aanpassen aan het medium waarvoor je werkt. In nog een ander hoofdstukje gaat het over ethiek. En dan is er ook nog een deel gewijd aan het schrijven van persberichten, zodat behalve journalisten ook persvoorlichters er baat bij kunnen hebben. Achteraan staan ten slotte een aantal oefeningen waar je zelf mee aan de slag kunt.

(MSL)

Mens achter het nieuws

DE RUSSISCH-CHINESE FASCINATIE VAN STEFAN BLOMMAERT (VRT)

Jan Backx

Hij spreekt Russisch en een behoorlijk mondje Chinees. De vrucht van pure interesse én stevig blokken, met een oma of verre tante in die contreien heeft het niets te maken. VRT-man Stefan Blommaert (52) geniet een betonnen reputatie als specialist inzake het uiteengespatte Sovjetrijk, de Balkanoorlog en het snel evoluerend ex-Mao-imperium. Puik palmares voor een trotskistisch jongmens, dat ooit heel idealistisch het vuur uit zijn sloffen liep voor het revolutionaire studentenblad *Rood*.

Zijn moeder heeft een nog altijd klinkende naam. Het is Regine Beer, die dit jaar 90 wordt en als overlevende van Auschwitz jarenlang in scholen getuigenis aflegde van wat het nazi-regime heeft aangericht. Heeft die deportatiegruwel zijn kindertijd overschaduwd?

"Gelukkig niet", vertelt Stefan. "Ik herinner me wel dat tijdens een wandelingetje met mijn moeder door het Antwerpse Stadspark ik ooit eens de uitdrukking 'vuile jood' in de mond nam. Mijn moeder greep dat aan om haar verhaal en dat van haar familie te vertellen, maar eigenlijk zonder het over haar doorstane miserie te hebben. Pas toen ze in de jaren '70 in de BRT-reeks *Beschuldigde sta op* de rol speelde van een fictief oorlogsslachtoffer – op vraag van Jan Matteredne was dat – kwam de emotionele doorbraak. Vanaf toen is ze heel gedreven voordrachten gaan houden. Ik was dertien toen ik Auschwitz koos als onderwerp voor een scriptie in het lager middelbaar. Voorts was ik een doorsnee Antwerps jongetje, dat opgroeide in de buurt van het oude Justitiepaleis. Mijn vader was architect en kunsthistoricus. Ik wou archeoloog worden en was heel actief in een Deurnese kring, die spannende opgravingen deed aan het Bosuilstadion. Mijn studentenkompas werd uiteindelijk afgesteld op moderne geschiedenis, wat ik ging volgen aan de VUB. Fotografie, nog zo'n passie, dreef me naar een paar jaartjes avondschool. En via dat *kiekjesmaken* rolde ik de journalistiek in... eerst knopje drukken, dan tekstjes schrijven."

"Bij *Rood* verwierf ik een chique perskaart van de weekbladers. Ik was erbij toen Jimmy Carter op bezoek kwam bij de Navo. Heel beslissend: ik was jong toen de vrije radio's de kop opstaken. Al snel zat ik met onder meer Jan Balliauw aan de knoppen van Radio Centraal. Heroïsche tijden. Meer dan eens kwam *den OD*, de agenten in burger van de Antwerpse stedelijke politie, onze apparatuur in beslag nemen. Toffe mannen trouwens, die we al snel bij de voornaam kenden. De BOB toerde toen nog met R4'tjes rond, te herkennen aan de kurentrekker-antenne. Ik stak hen naar de kroon met een gelijkaardig oud bakkerskarretje: mijn reportagewagen, ook met antenne. We leerden monteren, brachten veel live-verslagen." "Bij de toenmalige BRT verliep het toen nog heel oubollig en saai: praatje-plaatje-praatje. Onze vraag of we BRT-nieuws mochten overnemen stuitte op een *njet*. We maakten dan maar een bloemlezing van alle belangrijke internationale nieuwsbronnen. Ondertussen moest ik brood op de plank hebben. Zo

stond ik drie jaartjes voor een schoolbord. Nog op de unief had ik al eens deelgenomen aan het BRT-examen: gebuisd voor de stemproof... Maar de aanhouder wint en in 1984 begon ik bij de radio, samen met Jan Becaus, Johan Persyn, André Vermeulen, Bert Decraene en Terry Verbiest. Een jaar later verhuisde ik naar de tv-redactie. Hoofdredacteur Lucien Bouslé peilde naar mijn interessesferen. *Oost-Europa!*, antwoordde ik. Maar het duurde vier jaar voor ik de eerste keer naar het buitenland mocht."

"Toen ik aan de Reyerslaan begon, deed iedereen alles. Pas in de jaren '90 kon ik het presentatiewerk afbouwen en me toeleggen op reportages. Niet dat ik me had verveeld. Ik beleefde het bezoek van Reagan aan Gorbatsjov, maakte een achttdelige reeks over glasnost en perestrojka. Ik had Gorbatsjov gevolgd tijdens zijn bezoek aan China in 1989. Kort nadat ik om budgettaire redenen en zeer tegen mijn zin was teruggroepen, werd het Tiananmen-plein met ijzeren hand schoongeveegd..."

Met mijn avondschool-Russisch trok ik in 1991 drie maanden naar het toenmalige Leningrad. Een avontuur waar ik loopbaanonderbreking voor had afgedwongen. Maar de zure tronies van mijn VRT-bazen straalden toen ik terugkeerde: de augustusstaatsgreep tegen Gorbatsjov had zich voltrokken en plots hadden ze met mij toch wel een specialist in huis. In 1993-'94 zat ik als VRT-correspondent in Moskou. Het was de beginperiode van *Terzake* en wat ik aanbracht werd gretig onthaald. Zo'n correspondentschap vind ik het summum van journalistiek. Je kunt met veel *aplomb* dingen voorstellen. Het was ongemeen boeiend. Voor mijn reeks over het leven in Siberië zat ik ooit vanuit een helikopter te speuren naar een te interviewen rendierhouder."

"Stukken rauwer was mijn eerste oorlogservaring: Sarajevo 1993. Ik zette mijn indrukken ook op papier. Dat resulteerde in drie boeken: over het einde van het Sovjet-tijdperk, de gebeurtenissen in Tsjetsjenië en de Balkan, en de ondergang van Milosevic. Toen ik later als VRT-man mee mocht met een missie van prins Filip naar China, ontdekte ik een nieuwe uitdaging. 't Was zo sterk dat ik – in combinatie met mijn VRT-job – vier jaar Chinees ging studeren aan wat in Antwerpen nog altijd de Tolkenschool wordt genoemd. Ik spits me nu graag toe op wat er evolueert en rommelt in China en India."

"Ja, ik heb de journalistiek zien evolueren en ik heb mee getimmerd aan de realisatie van een VRT-buitenlandredactie. Onze tv-journaals mogen er zijn, zeker als je eens over de grenzen kijkt. Natuurlijk is er naar mijn smaak vaak te veel aandacht voor crimi of andere sensatie, en zou het buitenland soms een prominenter plaats mogen hebben. Maar de laatste tijd is de slingerbeweging weer op weg naar een herwaardering van de buitenlandse berichtgeving."

Heeft iemand die het cyrilisch alfabet en Chinese karakters beheerst nog een opmerkelijke hobby, wil ik tot slot weten. "Ik vrees dat ik je moet teleurstellen", is het antwoord. "Het blijft voor mij bij lekker koken."

Stefan Blommaert (links in beeld, hier op reportage in Pakistan): 'Een buitenlands correspondentenschap is het summum van journalistiek.'

Het programma van de **VVOJ-Conferentie** op 19 en 20 november in Gent is rond - zie de folder bij dit nummer van *De Journalist*. De Vlaams-Nederlandse vereniging voor onderzoeksjournalistiek heeft eens te meer een boeiende reeks van lezingen, trainingen en workshops rond research-journalistiek samengeharkt. Meer info en een inschrijvingsformulier staan op www.vvoj.nl.

VVJ-leden kunnen de conferentie bijwonen voor de gunstprijs van € 225 in plaats van het normale tarief van € 390.

Het is in Gent ook uitkijken naar de winnaars van de VVOJ-prijs *De Loep*. Die bekroont de **beste onderzoeksjournalistiek** in Vlaanderen en Nederland. In de categorie tekstuele producties zijn Saskia Van Nieuwenhove en Raf Liekens genomineerd, met een reportagereeks over de falende Belgische jeugdzorg die in *P-Magazine* is gepubliceerd.

In de categorie audiovisuele producties maken Wim Van den Eynde en Peter Brems kans op de prijs, voor hun VRT-*Panorama*-reportage over Afghaans bloedantiek dat naar Brussel gesmokkeld wordt. En voor de VVOJ-aanmoedigingsprijs zijn Mathias Bienstman en Berber Verpoest genomineerd, met een onthullend artikel dat in *MO² Magazine* verscheen over vreemde benoemingspraktijken van Financiënminister Reynders.

Enkele opmerkelijke veranderingen bij de businessbladen van Roularta. Naast inhoudelijke verschuivingen treedt *Trends*-hoofdredactrice **An Goovaerts** af. Ze blijft wel als schrijvend journaliste voor het weekblad werken.

Nog voor het jaareinde wordt een nieuwe hoofdredacteur voor *Trends* aangeduid, zo beloofde de **Roularta**-directie. Dat wordt dan al de vijfde in zowat vijf jaar tijd.

Het maandblad *Bizz*, ruim tien jaar geleden opgezet voor de jonge ondernemende generatie, houdt op te bestaan. De *Bizz*-redactie blijft wel voort werken, maar haar productie wordt voortaan opgenomen als rubrieken in het weekblad *Trends*.

Het financiële blad *Cash*, oorspronkelijk apart en nadien een onderdeel van *Trends*, verdwijnt weer uit *Trends* en wordt opgenomen in *Moneytalk*,

dat als een los supplement bij *Trends* zit. Volgt u nog?

De hoofdredacteur van *Moneytalk*, **Steven Vandenbroeke**, heeft intussen zijn ontslag gegeven en zal zich in de toekomst bekommeren om de investeringsrelaties van superkruidenier Delhaize.

Heeft ook ontslag genomen: **Jan Lodewyckx**, voormalig eindredacteur van *Trends* en sinds enkele jaren hoofdredacteur van *Gentlemen*, een Roularta-blad voor de stijlvolle medemens. Lodewyckx is nu eindredacteur bij *Sabato*, een bijlage van *De Tijd*, voor de al even stijlvolle medemens.

De UPP, beroepsunie van uitgevers van de periodieke (zeg maar gespecialiseerde) pers, zet haar vormingsproject **Academie voor de Periodieke Pers** verder. In het docentenaanbod zitten gereputeerde collega's als Ludo Permentier en Jos Huypens, die straks ook nog het online-project Mediacoach lanceert. Alle info op www.persacademie.be.

Na Lode Verschingel, LBC-vakbondssecretaris, verliest het per-

soneel van de Vlaamse mediahuizen opnieuw een syndicale toeverlaat: **Eric Vandermissem**, vakbondssecretaris van BBTK. Hij werd na een uit de hand gelopen intern dispuut samen met vier andere BBTK-secretarissen aan de deur gezet.

Zowel Lode als Eric hield zich de voorbije jaren actief bezig met de mediasector. Het resultaat was een b(l)oeiend **Mediaplatform** van journalistenbond VVJ en vakbonden, dat vele sociale onderhandelingen voerde en tot een goed einde bracht in mediabedrijven als Corelio, De Persgroep en Sanoma.

Op deze plaats dikke hulde aan Eric en Lode voor hun jarenlange werk

en inzet, die ook alle journalisten ten goede kwam. En dat hun opvolgers zich maar snel mogen inwerken in de specialiteiten van de mediasector, het zal nodig zijn.

Nu het Brusselse parket heeft laten verstaan dat het een onderzoek opent naar perslekken omtrent de **Operatie Kelk**, is het niet ongepast alle journalisten te herinneren aan hun recht op geheimhouding van hun bronnen. De wet is formeel: de minste zoekactie van het Brusselse gerecht bij een journalist in deze zaak is verboden.

Het **Antwerps Pershuis** aan de Grote Markt in de Scheldestad sluit de deuren. De Vlaamse Gemeenschap ziet verdere financiële steun niet zitten, en de stad Antwerpen, die eigenaar is van het pand, heeft duidelijk andere plannen ermee. Het Internationaal Perscentrum Vlaanderen (IPV), zoals het pershuis nu heet, beraadt zich momenteel over zijn toekomst.

Ook de **afdeling Antwerpen-Limburg van de VVJ**, die een van de partners is in het IPV, bezint zich over de toekomst. Op zaterdag 25 september om 11 uur worden alle leden voor een buitengewone algemene vergadering verwacht in het nog net niet gesloten pershuis aan de Grote Markt 40.

Op de agenda staat onder meer de verkiezing van een nieuw bestuur, nu Guy Fransen (hoofdredacteur *Het Nieuwsblad*) ontslag nam als afdelingsvoorzitter. Voorlopig neemt een trio de fakkel over: **Hans Hellemans** (ATV, dienstdoend voorzitter), Saskia Castelyns (VTM, secretaris) en Gust Verwerf (www.assisen.be, coördinatie).

Nog op de agenda: de mogelijke oprichting van een **Antwerpse Persclub**, naar het model van het twintigtal lokale persclubs dat Vlaanderen intussen telt. "De aanmaak van een Limburgse Persclub zou even praktisch zijn", vermeldt de uitnodiging nog.

Laatste oproep: VVJ-leden die interesse hebben in een mandaat in de **Raad voor de Journalistiek**, kunnen zich melden op het VVJ-secretariaat. De samenstelling van de Raad wordt in december voor een nieuwe periode van vier jaar hernieuwd. Het VVJ-bestuur beslist in november welke vijf journalisten als effectief lid en welk vijf als plaatsvervanger in de Raad zullen zetelen in 2011-2014.

Wat is later? Iets wat op u afkomt? Of iets waar u naartoe gaat? Is dat "we zullen wel zien"? Of vooruitzien?

Later kan vele dingen betekenen. Voor de ene is dat een welverdiend pensioen, voor de andere een nieuwe start. Gelukkig bestaat er een bank die samen met u recht naar de essentie gaat: wat is later voor ú?

Hoe oud u ook bent, we bekijken graag met u hoe we uw toekomst kunnen voorbereiden. Maak een afspraak met uw Dexia-bankier of ontdek er meer over op www.dexia.be

samen naar de essentie

DEXIA